

Memorandum

Voorjaarsnota 2024 Rijksoverheid: afspraken en gevolgen voor provincies

Onderwerp	Voorjaarsnota 2024 Rijksoverheid: afspraken en gevolgen voor provincies
Datum	16-04-2024
Van	Has Bakker (Financiën) en Huib van Essen (Bestuur)
Aan	Provinciale staten
Telefoonnummer	+31639632196
Team	FN1

Geachte leden van Provinciale Staten,

Op 15 april jl. heeft de minister van Financiën de Voorjaarsnota 2024 aan de Tweede Kamer aangeboden. In deze Voorjaarsnota heeft het demissionaire kabinet meerdere beleidsplannen voor 2025 e.v. opgenomen die impact hebben voor de provinciale financiën. In dit memo informeren wij u hierover.

De voorstellen gaan over het definitief schrappen van de oploop van de opschalingskorting op het provincie- en gemeentefonds, het vervroegd invoeren van de zogeheten "BBP-systematiek" als normeringssystematiek voor het provincie- en gemeentefonds en een compensatie van de inkomstenderving motorrijtuigenbelasting in de periode 2026-2030 vanwege een tariefkorting voor elektrische voertuigen.

Over deze beleidsplannen zijn de afgelopen weken intensieve gesprekken gevoerd tussen het demissionair kabinet, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO), met veel aandacht voor de samenhang van de beleidsvoorstellen en de consequenties ervan voor decentrale overheden. Dit is ervaren als een goede stap in de richting van gezonde interbestuurlijke en financiële verhoudingen. Die is nodig om als één overheid te kunnen focussen op onze maatschappelijke opgaven. De tussen het Rijk en de koepels gemaakte afspraken zijn naar ons oordeel in lijn met de opdracht die Provinciale Staten het college heeft gegeven in Motie 51 Kabinetsformatie (2023)¹.

Afschaffen van de opschalingskorting

Provincies en gemeenten pleiten al jaren voor de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. De geleidelijke stijging van de opschalingskorting was in de periode 2022-2025 bevroren en verdwijnt nu definitief. Hierdoor komt vanaf 2026 structureel € 40 miljoen terug in het Provinciefonds. Voor het gemeentefonds gaat het om structureel € 675 miljoen. Het definitief afschaffen van de oploop van de opschalingskorting is vooral voor de gemeenten van groot financieel belang. In onze rol als toezichthouder op de gemeentefinanciën zien we dit als een goede bijdrage aan het behoud van het structureel begrotingsevenwicht van gemeenten. Wel betekent de Voorjaarsnota voor gemeenten (in meerdere mate) en voor provincies (in mindere mate) een incidentele min voor het jaar 2025. Daarnaast moet opgemerkt worden dat met het schrappen van de opschalingskorting niet het hele 'ravijnjaar' van tafel is, maar het financiële ravijn is hiermee wel minder diep geworden. Zie voor verdere toelichting hieronder.

Nieuwe normeringssystematiek voor provincie- en gemeentefonds

Provincies en gemeenten worden voor het grootste deel gefinancierd uit het provincie- en gemeentefonds. Het accres (de jaarlijkse groei) van het provinciefonds beweegt tot nu toe mee met de rijksuitgaven, de trap-op/trap-af

¹ [Motie 51 Kabinetsformatie \(2023\)](#).

normeringssystematiek. Het Rijk zal nu vervroegd (van 2027 naar 2024) de accresontwikkeling van het provincie- en gemeentefonds koppelen aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP). Met deze BBP-systematiek wordt meer stabiliteit in de groei van het provincie- en gemeentefonds verwacht, omdat het gebaseerd is op een 8-jaars historisch gemiddelde groei (volumedeel van het BBP). Jaarlijks blijven de fondsen daarnaast meebewegen met de inflatie (prijsdeel van het BBP).

Door de vervroegde invoering van de BBP-systematiek worden de accessen van het provinciefonds vanaf 2024 herberekend. Vooral in 2024 en 2025 valt het accres lager uit dan het huidige accres op basis van trap-op-trap-af. In de Voorjaarsnota compenseert het Rijk dit verschil in 2024 volledig en in 2025 tot een incidentele korting van € 40 miljoen op het provinciefonds. Vanaf 2026 zijn de BBP accessen en de huidige accessen vrijwel gelijk.

Het blijft van belang dat het accres van het provinciefonds voldoende meebeweegt met de structurele kostenontwikkeling van de provinciale kerntaken. De provincies hebben bij het Rijk meermaals kenbaar gemaakt zich zorgen te maken of de groei op basis van het BBP evenredig is met de kostenontwikkeling op de terreinen OV, infrastructuur en natuur. Het demissionair kabinet erkent dat er aanvullend onderzoek nodig is om vast te stellen of op deze drie terreinen aanvullende maatregelen nodig zijn. In de Voorjaarsnota zijn afspraken vastgelegd over gezamenlijk extra onderzoek naar de kostenontwikkeling en de provinciefondsontwikkeling op basis van de BBP-systematiek in het kader van een gezonde balans tussen taken en middelen.

De nieuwe normeringssystematiek en het afschaffen van de opschalingskorting zorgen er niet voor dat de korting op de fondsen vanaf 2026 volledig verdwijnen. De komende periode zal ook met het nog te vormen nieuwe kabinet het gesprek nodig blijven over de balans tussen taken en middelen.

Rijkscompensatie voor opcentending motorrijtuigenbelasting 2026-2030

Provincies heffen opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB). In de Voorjaarsnota stelt het demissionair kabinet voor een verlaagd MRB-tarief voor Elektrische Voertuigen (EV's) in te stellen voor de periode 2026 tot en met 2030 (60% oplopend naar 70%). Het huidige tariefbeleid blijft tot en met 2025 ongewijzigd. De tariefkorting vanaf 2026 werkt door in de inkomsten uit de provinciale opcenten en zou leiden tot een inkomstenderving voor provincies. Het kabinet heeft besloten de provincies hiervoor te compenseren. In de Voorjaarsnota is een totaalbedrag van € 656 miljoen opgenomen om de verwachte inkomstenderving in de periode 2026-2030 volledig te compenseren.

De toename van specifieke uitkeringen (SPUKS) wordt beperkt.

In de Voorjaarsnota is ook opgenomen dat bestaande specifieke uitkeringen (SPUKS) tegen het licht worden gehouden met de vraag of ze op korte termijn al kunnen worden opgenomen in het provincie- en gemeentefonds. Naast de lopende inspanningen om de Financiële verhoudingswet aan te passen en daarmee het uitkeringsstelsel te vernieuwen, zal een plan worden uitgewerkt om te komen tot doorlichting, uniformering en waar mogelijk het verminderen van het aantal (nieuwe) specifieke uitkeringen.

Tot slot zijn er in de voorjaarsnota 2024 meerdere aanvullende budgetten opgenomen voor beleidsterreinen die invloed hebben op het voorzieningenniveau voor onze inwoners en op de provinciale taken. Het betreft o.a. ondersteuning van het regionaal openbaar vervoer, klimaat en energie en uitvoeringskosten Omgevingswet.

Verwerking in de begroting van de provincie Utrecht.

De afspraken met het Rijk zijn nog niet voldoende inzichtelijk om direct te kunnen verwerken in de begroting. We zullen daarom, conform de gebruikelijke werkwijze, de meicirculaire afwachten. Dan kunnen wij met zekerheid deze budgettaire gevolgen verwerken in de zomernota en de begroting. U zult deze afspraken dus niet al aantreffen in de komende kadernota.

Verder hechten wij eraan op te merken dat dit memo alleen gaat over de omvang van het provinciefonds (de omvang van de taart). De discussie over de herverdeling van het Provinciefonds (de verdeling van de taart) staat daar los van. Over de herverdeling bent u eerder geïnformeerd via een Statenbrief².

Met bovenstaande informatie over de belangrijkste beleidsvoornemens in de Voorjaarsnota 2024 hopen we u voldoende te informeren over de recente ontwikkelingen in de financiële verhoudingen met het Rijk en met hoe wij dit gaan verwerken.

² [Vervolgstappen verdeelmodel \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl)